

Za gospodarje

Maribor, dne 12. julija 1933.

Cene sladkorju naj se znižajo.

Tvornice sladkorja v naši državi so bile kartelirane = zvezane med seboj. Tej medsebojni zvezi je bila svrha, da vzdrži cene sladkorja na čim večji višini. Kartel je bil uspel v svoji vztrajni težnji, da je bila vpeljana na uvoz tujega sladkorja visoka carina. Na ta način je bil uvoz tujega sladkorja, ki ima kajpada veliko nižjo ceno v zunanjem svetu (v Avstriji in Čehoslovaški se sladkor danes prodaja po 9.50 Din, odnosno 10.50 Din), jako omejen, deloma celo onemogočen. Kartel pa tudi ni hotel znižati cene doma proizvajanemu sladkorju pod tisto ceno, kolikor stane pri nas od zunaj uvedeni sladkor. Na ta način se je kartelu (zvezi) tvornic sladkorja posrečilo, vzdržati cene sladkorju na višini, ki znatno presega svetovne cene. Zadnji čas se je ta kartel razdružil, ker so državne tvornice sladkorja iz njega izstopile. Posledica tega je bilo nekolišno, pa le neznatno znižanje sladkornih cen.

Visoke cene v naši državi proizvajane sladkorja imajo tudi velik vpliv na izvoz našega sladkorja v druge države. Vedno težje je višek domače proizvodnje prodati v inozemstvo. Naš izvoz sladkorja pada od leta do leta. Dočim smo leta 1928 izvozili 3356 vagonov sladkorja v vrednosti 86.4 milijonov Din, pa smo izvozili leta 1929 1971 vagonov v vrednosti 37.9 mil. Din, leta 1930 188 vagonov v vrednosti 5.9 mil. Din, leta 1931 146 vagonov v vrednosti 3.5 mil. Din, lani pa samo 113 vagonov v vrednosti 2.6 mil. Din. To stalno padanje izvoza ima za posledico, da se doma producirani sladkor vedno bolj kopiči v skladiščih tvornic sladkorja. Sedaj leži v teh skladiščih nad 6000 vagonov sladkorja.

Da je taka količina neprodanega sladkorja nakopičena po skladiščih, je razlog poleg padanja izvoza tudi v padanju

domačega konsuma (zavživanja) sladkorja. V sedanjih težkih časih krize ljudje vedno težje zmagujejo denar za nakup sladkorja po tako visokih cenah. Na cene sladkorja vpliva tudi trošarina na sladkor. Po zadnjem zvišanju znaša ta trošarina 7.50, odnosno 8.05 Din za 1 kg. Namen povišanja je bil, da se doseže večji donos trošarine. To pa se najbrž ni doseglo, ker je vsled rastočega obubožanja prebivalstva konsum sladkorja padel. V naši državi znaša ta konsum letno komaj 3½ kg povprečno na 1 prebivalca, dočim znaša v Nemčiji sedemkrat več, v Belgiji, Holandiji in Angliji pa je še večji.

Kakor rečeno, je v skladiščih tvornic sladkorja nakopičenih nad 6000 vagonov sladkorja. Domači konsum pa znaša sedaj samo 5 do 5½ tisoča vagonov. Kaj bodo sedaj storili tvorničarji sladkorja? Ali bodo višek produciranega sladkorja pometali v morje, kakor to delajo brazilski proizvajalci kave? Tega ne bodo storili, pač pa bodo omejili produkcijo sladkorja, kar bo imelo za posledico omejitev sejanja sladkorne pese pri vodinskih kmetovalcih. Potrebno bi tudi bilo, da se tvorničarji zadovoljijo z manjšim dobičkom. Velikobečkereška tvornica sladkorja je izplačevala delničarjem v letu 1922-23 10% dividende, v letu 1929-30 pa 53%. Državna tvornica sladkorja na Čukarici v Beogradu izkazuje 14 milijonov Din čistega dobička. Hkratu bi bilo potrebno, da se zniža trošarina na sladkor. Na ta način bi se znižale cene sladkorju, z znižanimi cenami pa bi narastel konsum, da tako ne bi država utrpela nobene škode. Poudariti je treba, da bi bilo znižanje cen sladkorju v socialnem oziru zelo važno, ker spada sladkor kot prepotrebno živilo med nujne življenjske potrebščine celokupnega ljudstva.

*

Pomen in širjenje združnišva v našem gospodarstvu.

(Konec.)

Slika celokupne uradne statistike zadrug v državi nam kaže, da imamo, od nosno smo imeli koncem leta 1930 od 7078 zadrug le 979 produktivnih, kar je za naše agrarne razmere vendar veliko premalo. Iz zgornjih številk sledi tudi, da se je produktivno združništvo veliko počasneje in slabše razvijalo, kot pa drugo. Kaj je temu vzrok? Vzrok leži v tem, ker se je razširjalo zadruge z večjimi investicijami, namesto da bi se bile ustanovljale navadne produktivne zadruge, ki bi ne bile zahtevale ne velikega kapitala, ne visokih režij, a bi boljše uspevale in njihovo delovanje bi bilo danes plodonosnejše za razvoj napredka in produkcije ter bi ob enem tudi povzdignile zavest in veselje do združništva.

Seveda imamo razne panoge produktivnega združništva, kakor: živinorejske, mlekarke, vinarske, sadjarske ter druge zadruge, ki si nadevajo popolnoma specijalen namen, da bi ustregle potrebam kmetijstva. Tako imamo pri nas v področju Zdržne zveze 38 mlekarških, 11 vinarskih 1 sadjarsko, 1 hmeljarsko in 56 živinorejskih zadrug. V področju Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani pa 24 mlekarških, 4 vinarske, 1 hmeljarske in 15 živinorejskih, torej skupaj v naši banovini 62 mlekarških zadrug, 15 vinarskih, 1 sadjarsko, 2 hmeljarski in 71 živinorejskih zadrug. Potrebno se mi pa zdi ob tej priliki omeniti, da sicer pri tem lepem številu zadrug v banovini vendar še trpe združno pomanjkanje mali kmetje, ker se navadno v zadruzi zbere izbor gospodarjev. Torej ako že toliko propagiramo združno miselnost, potem zberimo v tej pa res tudi vse, kar hoče imeti smisel za zadruge, tako da bodo tudi ti željni zadrugarji deležni dobrot zadruge posebno v sedanjih težkih gospodarskih časih. Ako pa še nimajo smisla za združno delo, jih je pa potrebno k temu privaditi, naučiti jih zaupanja in složenega dela, kajti zadruge naj bi ne bila le neka mehanična trgovina, temveč naj

bi bila res tudi šola za članstvo, kjer se naj nudi posameznemu članu možnost izobrazbe in izpopolnjevanja v gospodarskih zadevah in vprašanjih.

Takih zadrug pa, ki so v resnici vzgojna šola za združnike, pa imamo, smelo trdim, zelo malo. Vsled tega je na mestu, da se podpre obstoječe združništvo, ki more pomagati ublažiti ta silni val gospodarske krize; tam pa, kjer je potreba dana, naj se ustanovi jednostavna gospodarska zadruge, toda ne z bogzna kakšnim investicijskim kapitalom. Zadrugarji naj se zavedajo tudi žrtev, ki jih naj doprinesejo za obstoj zadruge, kajti iz »nič ne bo nič«.

Vsled tega, da so nekatere zadruge začele v težkoče, se skuša od gotove strani izvesti akcijo proti združništvu. Toda to ne bo uspelo in tudi ne sme, ker je združništvo najboljše sredstvo za razširjenje in razvoj kulture. Smelo trdim, da ima vsaka še tako skromna in siromašna zadruge velike vrline za izpopolnjenje kulturnega življenja, posebno na podeželju. Vsaka zadruge je koristna vsaj v razširjenju obvestil in priporočil o napredovanju kmetijstva v združnem okolišju ter tudi v pomožnih akcijah po elementarnih nesrečah ali tudi pri drugih nesrečah večjega obsega, in končno razširja združno miselnost. Ako bi zadruge sploh ne izvršila nobene druge naloge, kakor eno od zgoraj označenih koristnih, je gotovo primerno, da se zadruge ustanovi. Treba je le, da si začrta gotov namen in se strogo drži svojega programa. Taka zadruge bodo tudi uspevala kljub vsem zaprekam in nasprotniki združništva bodo spoznali, da je v »Slogi res moč«.

R. Š.

*

Vzajemnost med kmetom in delavcem.

(Kmečki fant iz libeliške župnije.)

Zajela nas je gospodarska kriza, ki še vedno noče odjenjati. Najbolj sta prizadeta kmet in delavec. To priča veliko številno brezposelnih, ki hodijo dan za dnem po kmečkih domovih in prosijo tu kruha za sebe in za svoje družine.

Ko so bili boljše časi, so delavci lahko dobili delo v mestih in po tovarnah. So takorekoč drli v mesta in v tovarne, naš

kmet pa ni imel delavcev. Sam je moral delati in se truditi od zore do mraka, da je za silo obdelal svoje njive. V mestih in tovarnah se je dalo boljše zaslužiti kakor pri kmetih, tudi delati ni bilo treba tako dolgo kakor na kmetih. Sedaj ko so cene kmečkim pridelkom padle, kmetje nimajo denarja za razne industrijske proizvode in stroje, zato so morale tovarne veliko delavcev odpustiti. S tem je prišel na kmeta nov udarec, ker ne more prodati svojih pridelkov kakor prej. Delavci nimajo zaslужka, da bi mogli toliko konsumirati kakor nekdanj.

Kljub temu, da je veliko število brezposelnih, je na kmetih ponekod še vedno težko dobiti delavcev. Kmet nima denarja, da bi plačeval davke. Zraven tega mora vzdrževati svojo družino in — brezposelne, ker ga prosijo pomoči; če tudi so prej v mestih in tovarnah delali, je sedaj tam ne dobe. Kmet jim pa vendar ne odpove svoje pomoči, čeravno je je sam najbolj potreben. Pridelki brezposeln kmetu in toži, da nima dela in nima kje kaj zaslužiti. Če pa ga kmet prosi, da bi pri njem delal, zahteva plačo, ki je kmet v primeri z današnjimi cenami kmetijskih pridelkov nikakor ne zmore. Ne rečem, da bi moral delati zaslonj. Toda naj se vsak zaveda, da v današnji stiski kmetje ne zmorejo tako velikih plač, ker morajo že itak plačevati velike davke, ki jih mučijo in potiskajo vedno globlje v dolgove. Krščanska ljubezen zahteva od vsakega, da pomaga brezposelnim, a dolžnost je teh, da pomagajo v sedanjih težkih časih tistemu, ki je glavni stebel države in ki od njega zavisijo vsi ostali stanovi. Ako temu kmečkemu stebri merodajni krogi ne bodo dali nove trdnosti, se mora zrušiti. Za njim se bodo zrušili vsi drugi stanovi države. V prvi vrsti je dolžnost vsakega in seveda tudi države, da priskrbi brezposelnim delo, ne pa podporo za brezdelje, kakor naglašajo »Kmetovalca« z dne 15. maja t. l. v članku »Majnikov hrošč«.

Ni inoj namen podučevati ali celo grajati delavce radi brezposelnosti, ker tega skoraj nobeden ni sam kriv. Samo to želim, da bi bila ta dva stanova, ki živita v največji bedi, v večji medsebojni ljubezni, da bi spoznavala medsebojne

težkoče in si drug drugemu pomagala v tej stiski.

Veliko se je pisalo in razmotrivalo o rešitvi kmeta v težkih časih, a do sklepov še ni prišlo. Dal Bog, da bi za obljubami prišla tudi dejanja, da bi rešila kmeta in delavca v skrajni sili. Solnce našega kmeta in delavca se je že daleč nagnilo k zatonu, zajela nas bo tema gospodarske pogube. Pregovor pravi: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.« Naš kmet si pa ne more nič sam pomagati, to je naloga merodajnih činiteljev.

Vprašanja in odgovori.

M. J. v F. Vzela sem od privatnika posojilo za pet let, letoš maja je poteklo, ali mi more posestvo prodati, ker sedaj ne dobim denarja, da bi vrnila. Vknjižil se je na moje posestvo na moje stroške. — Da se je moral vknjižiti, je moral od vas imeti že od začetka tako pravico, ali pa si jo je iztožil. Stroške vknjižbe morate plačati. Ker ste pod zakonom o zaščiti kmeta, vam ne sme posestva prodajati, pač pa vas lahko za 6% toži, ako mu jih ne plačate.

S. H. v K. Ali je občina dolžna, šolskemu vedju za njegovo lastno uporabo plačati žaganje drv in obdelovanje vrta? — Ni dolžna. Poglejte v uradnem listu v občinski pisarni zakon o narodnih šolah in boste brali vse, kar je treba o tem vedeti.

J. J. v Sv. J. Viničarju sem dal njivo kot del plače, da jo obdeluje in uporablja za sebe. On pa je tam naredil drevosvico. Ali sme brez mojega dovoljenja? — On ima pravico, da na njivi sadi, kar hoče, ker jo sme uporabljati. Vi pa imate pravico njemu službo odpovedati, tedaj pa mora njive prosto pustiti. Zato je najboljša, da se sporazumeta, pa vam za večjo izrabo zemlje da nekaj dreves, pa bo vse dobro!

Sl. D. v V. Imam sročke vojne škode. Kje izvom, če so že izžrebane? — Ko boste prišli kaj v Maribor, jih prinesite s seboj in pojdite vprašat v Zadržno gospodarsko banko tam pri frančiškanski cerkvi.

J. Š. v J. Ali dobim za svoje kmetijske motorje carine prost bencin? — Ne! Se nismo slišali, da bi kak poslanec predložil zakon v parlamentu, da bi se kmetu tudi na tak način pomagalo.

H. V. v D. Ali še obstoja zakon o zaščiti kmeta? — Ta zakon še obstoja. So sicer sklenili v parlamentu, da bodo drugega, boljšega naredili, pa sedaj ga še ni. Vsebinsko sedanjega zakona smo pa že objavili.

M. M. v K. Ali je vino, ki ga sprejemem za plačilo blaga, trošarine prosto? — Ni, ker je to promet, isto kot bi vam on dal denar, vi pa od njega kupili vino. Prijavite torej!

J. K. v Z. Ali moram prijaviti, če dam v navadni bicikelj pomožni motor? — Morate. Sedaj morate tudi bicikle prijaviti! Starih delov, ki jih hranite za nadomestitev, ni treba prijavljati.

E. L. v M. Jaz dolgujem sosedu, imam pa v hranilnici denar. Sosed je v isti hranilnici dolžen. Ali lahko on vzame mojo knjižico za plačilo ter z njo plača svoj dolg? — Pojdita skupaj v denarni zavod, da bodo vedeli, da ni vmes navadna umazana kupčija s knjigami, pa vama bodo radi ustregli, ker se to da napraviti.

L. Z. v S. Zakaj ne plačujejo denarni zavodi niti obresti? — Ker nimajo gotovine. Niso tega krivi naši denarni zavodi.

M. J. v Sv. J. Ali sme sosed čevljar smeti metati na moj svet? — Ne sme. In če so vmes res žrebliji, ki bi bili nevarni vaši živini, bo odgovarjal za škodo, če dokažete, da jo je on povzročil. S pametno besedo, saj sta oba možaka, pa bosta zadevo uredila.

M. L. v L. Izplačati moram doto, pa ne morem, ker sem previsoko prevzel. Dediči me hočejo tožiti, ali lahko plačam s hranilno knjižico? — Na to se ne bo mogoče ozirati, da je res tako, da ste pri previsoki cenitvi za današnje čase prevzeli posestvo. Dediči, ki so polnoletni, imajo pravico terjati dediščino in če se ne zadovoljijo s hranilno knjižico, imajo pravico zahtevati denar. Obresti imajo pravico terjati in če so vas opominjevali za nje, niso še zastarele ter jih boste morali za vsa leta plačati, ker ste zaostali s plačilom.

A. Č. v L. Ali res ne smem vzeti debila, ki sem ga na svojem posekal, pa je padlo slučajno na sosedov svet? — Seveda ga smete! Sosed sme le zahtevati kako odškodnino za škodo, ki pa jo mora dokazati.

J. P. v P. Sosed je dolžan vzdrževati obmejni plot, pa ga je zanemaril, v moj vrt so prišle kokoši in tudi govedo ter ga uničile. — Ako imate pravo pogodbo, s katero je zavezan sosed plot popravljati, je odgovoren za škodo, sicer sta skupen plot dolžna oba popravljati.

G. J. v J. Imam dva sina za gozdarsko šolo, kje je šola? — V Mariboru. Pišite: Gozdarska šola v Mariboru. Nekaj smo slišali, da jo hočejo ukiniti.

Razna obvestila.

Vinogradno kolje, kalano, žagano in okroglo, prodaja komad od 20 par naprej tvrdka Gnilšek, Maribor, Razlagova ulica 25.

VIII. poročilo Hmeljarskega društva za Slovenijo o stanju hmeljskih nasadov. Žalec v Savinjski dolini, dne 7. 7. 1933. V minulem tednu so se vremenske razmere le v toliko izpremenile, da je bilo manj padavin, temperature, posebno še nočne, pa so se prej znižale, kot povišale. Rast že itak vitkih rastlin je šla sicer malo navzgor, ne pa v širino. Če ne bo kmalu solčnih dni in toplih noči, bo letina le srednje velika.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski svinjski sejem 7. 7. 1933. Na svinjski sejem dne 7. 7. 1933 je bilo pripeljanih 192 svinj, cene so bile sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 125 do 160 Din, 7—9 tednov stari 200 do 250 D, 3—4 mesece 280—350 D, 5—7 mesecev stari 460 do 550 Din, 8—10 mesecev stari 650 do 670 Din, 1 leto stari 680 do 750 Din, 1 kg žive teže 7.50 do 8.50 Din, 1 kg mrtve teže 10.50 do 11 Din. — Prodanih je bilo 125 svinj.

Ptujski sejm. Konjski in goveji sejem v torek dne 4. julija je bil razmeroma dobro založen in tudi kupčija je bila še precej živahna. Prignanih je bilo 542 živali, prodanih pa 240. Cene: krave 2—4 Din, telice 2.50—4.50, voli 3—4.50, biki 2.50—4 za 1 kg žive teže. Konji po kakovosti od 500 do 3700 Din. — Svinjski sejem dne 5. t. m. je bil precej živahen. Prignanih je bilo 180 rilcev, prodanih pa 94. Cene: 6—9 Din za 1 kg žive teže, drobnarija po kakovosti od 115 do 300 D.